

Představení národního projektu – Žeň objevů Jiřího Grygara

Jana Žďárská

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 00 Praha 8; zdarskaj@fzu.cz

Žeň objevů – mistrovské dílo z pera astronoma Jiřího Grygara. Jde o přehledové texty týkající se astronomických objevů, kterými se zabýval po dlouhá desetiletí. Mnozí jsme je četli v různých periodikách či vyslechli v rámci stejnojmenných přednášek, se kterými Jiří Grygar putoval po republice. A nyní budou tyto informace dostupné všem. To díky myšlence Jiřího Grygara spojit všechny Žně objevů do jedné, „nekončící“ Žně objevů.

Žeň objevů začal Jiří Grygar psát v roce 1966. Jeho ztehdejší vizí bylo uceleně shrnout nejzajímavější astronomické události daného roku, svým osobitým způsobem je okomentovat a předložit čtenářům či posluchačům. Pokud bychom pátrali po historii tohoto unikátního díla, dozvěděli bychom se, že pro vznik přehledu toho, co zásadního se v daném roce v astronomii událo, bylo třeba přečíst něco přes tisíc odborných prací.

A protože Žeň objevů Jiřího Grygara vycházela pravidelně rok co rok, v průběhu téměř sedmi desetiletí vzniklo významné souhrnné dílo, mapující probíhající výzkum a výsledky v oblasti astronomie a astrofyziky. V posledních letech autorovi se Žněmi objevů pomáhá řada spolupracovníků, ale Jiří Grygar je stále u toho a má hlavní slovo.

I když je osobnost Jiřího Grygara velice známá, připomeňme si přesto v několika větách tohoto velikána české astronomie. A než abychom vypisovali strohé životopisné či profesní údaje, začtěme se do jeho slov, kterými v našem rozhovoru *Otevřel lidem okna vesmíru dokořán*¹ odpověděl na otázku, kdy se pevně rozhodl stát se astronomem: „Klíčové byly Vánoce 1944, kdy jsem našel pod stromečkem knihu Josefa Pospíšila *Vesmír novými očima*. Ta pojednávala jak o geologii, tak o astronomii a do Nového roku jsem ji uměl nazpaměť. Rodičům jsem sdělil, že budu hvězdář. Nebrali to vážně, protože počítali s tím, že zase po další knížce změní názor. Nestalo se tak. Byl jsem pevně rozhodnut a za-

¹ J. Grygar, J. Žďárská: *Otevřel lidem okna vesmíru dokořán*. Čs. čas. fyz. 70, 298–305 (2020).

Obr. 1 V průběhu téměř sedmi desetiletí vzniklo významné souhrnné dílo, mapující probíhající výzkum a výsledky v oblasti astronomie a astrofyziky. Foto: Miroslava Kyselová, AV ČR

Obř. 2 V roce 2024 vyšla v nakladatelství Academia autobiografie Jiřího Grygara *Dvě století v životě pozorovatele*. Foto: Jana Plavec, AV ČR

čal jsem se na to připravovat. Především jsem zjistil, že vychází časopis Říše hvězd, a ten jsem si chodil kupovat do jedné trafiky v centru Brna. Pak jsem prosil rodiče, aby mi kupovali popularizační astronomické knihy, které vycházely jak za války, tak také po ní.“

Z nejnovejší tvorby Jiřího Grygara připomeňme například jeho autobiografii *Dvě století v životě pozorovatele*², která vyšla v nakladatelství Academia v roce 2024 a na 656 stranách představuje jeho bohatý profesní i osobní život.

Myšlenka sjednotit veškeré informace ze Žní objevů vyšla přímo od Jiřího Grygara a připojili se k ní někteří další astronomičtí nadšenci. Na tuto jejich průkopnickou práci pak navázala spolupráce s Nakladatelstvím a vydavatelstvím Aldebaran, které začalo celý projekt z textů od roku 1966 do roku 2005 připravovat. Hlavní vizí tohoto projektu je bezplatně zpřístupnit všechny informace nejen veřejnosti, ale i školám, mládeži, knihovnám a dalším institucím.

Cílem je připravit webové stránky a zveřejnit na nich první ročníky Žní objevů, které jsou již dnes finálně připraveny. Texty jsou převedeny do formátu HTML

a tímto způsobem bude tento náš „národní astronomický poklad“ k dispozici všem. Celý projekt je zveřejněn bezplatně na webových stránkách zen-objevu.cz, které jsou z vlastnictví Nakladatelství a vydavatelství Aldebaran již bezplatně převedeny na Českou astronomickou společnost jako nezávislého a nekomerčního garanta na republikové úrovni.

Takto rozsáhlé dílo však nelze financovat pouze z vlastních zdrojů těch, kteří se na jeho tvorbě podílejí. Proto jeho tvůrci přicházejí s iniciativou a snahou získat na dokončení projektu potřebné finanční prostředky. Pokud byste měli chuť tento projekt podpořit, lze tak učinit prostřednictvím transparentního účtu České astronomické společnosti: Fio banka 2200452457/2010, variabilní symbol: 1966 (rok zahájení Žně objevů), do zprávy pro příjemce ŽEŇ OBJEVŮ JIŘÍHO GRYGARA (v případě použití VS lze ponechat prázdné).

Více potřebných informací naleznete na webových stránkách <https://www.astro.cz/clanky/osobnosti/predstaveni-narodniho-projektu-sklizen-objevu-jiriho-grygara.html>, kde je k dispozici i QR kód pro snadnější platbu.

Za redakci Československého časopisu pro fyziku děkujeme všem stávajícím i budoucím podporovatelům této ctnostné aktivity a těšíme se na *Nekonečnou žeň objevů Jiřího Grygara*.

² J. Žďárská: Dvě století v životě pozorovatele. Čs. čas. fyz. 74, 474–476 (2024).

Obř. 3 Myšlenka sjednotit veškeré informace ze Žní objevů vyšla přímo od Jiřího Grygara.